

Такризи

муқаризи расми номзади илмҳои иқтисодӣ Хусайнов Муродали Сайдамирович ба диссертатсияи Ибодов Нурали Ҳасанович дар мавзӯи “Асосҳои ташкилӣ-иқтисодӣ ва молиявии ташаккули низоми суғуртаи тиббӣ дар Тоҷикистон”, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D050900 – Молия (6D050901 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз).

1. Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Диссертатсияи пешниҳодшудаи Ибодов Нурали Ҳасанович дар мавзӯи «Асосҳои ташкилӣ-иқтисодӣ ва молиявии ташаккули низоми суғуртаи тиббӣ дар Тоҷикистон» дар натиҷаи экспертиза муайян карда шуд, ки дар ҳақиқат ихтисоси диссертатсия ба бандҳои шиносномаи ихтисоси 6D050900 – Молия (6D050901 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз) аз рӯйи бандҳои зерин: 7.1., 7.2., 7.4., 7.5., 7.6., ва 7.7. мутобиқат мекунад.

2. Мубрамии мавзӯи таҳқиқот. Диссертатсияи Ибодов Нурали Ҳасанович дар мавзӯи “Асосҳои ташкилӣ-иқтисодӣ ва молиявии ташаккули низоми суғуртаи тиббӣ дар Тоҷикистон”, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D050900 – Молия (6D050901 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз) пешниҳод шудааст мубрам буда, дар он масъалаҳои ташаккули суғуртаи тиббӣ дар Тоҷикистон возеҳ дарҷ гардидааст.

Дигаргуниҳои муосири иҷтимоию иқтисодӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ташаккули механизмҳои самараноки таъмини дастрасӣ ва сифати хизматрасониҳои тиббиро талаб мекунанд. Дар шароити маҳдудияти захираҳои бучетӣ, афзоиши хароҷоти тандурустӣ ва зарурати баланд бардоштани сатҳи ҳифзи иҷтимоии аҳоли, таҳияи низоми устувор ва аз ҷиҳати молиявӣ асоснокӣ суғуртаи тиббӣ аҳамияти махсус пайдо мекунад.

Ташаккули низоми суғуртаи тиббӣ самти муҳимтарини навсозии соҳаи тандурустӣ мебошад, ки тақсироти захираҳои молиявиро таъмин мекунад, ҳавасмандгардонии муассисаҳои тиббиро барои беҳтар кардани сифати хизматрасонӣ, инчунин ҳавасмандгардонии шахрвандон ба муносибати масъулиятноктар ба саломатии худ таъмин мекунад. Аммо дар Тоҷикистон ин механизм ҳанӯз рушди муносиб наёфтааст: заминаи ягонаи қонунгузорӣ ва институтсионалӣ вучуд надорад, каналҳои самараноки маблағгузорӣ ва идоракунии сохта нашудаанд, сатҳи баланди хароҷоти мустақими аҳоли барои хизматрасониҳои тиббӣ нигоҳ дошта мешавад.

Дар шароити афзоиши сарбории демографӣ, сатҳи пасти фарогирии аҳоли аз ҷониби системаҳои суғуртаи ихтиёрӣ, инчунин зарурати ҷорӣ намудани суғуртаи ҳатмӣ тиббӣ, зарурати объективӣ фаҳмиши илмӣ

чанбаҳои ташкилию иқтисодӣ ва молиявӣ сохтани системаи суғуртаи тиббӣ, ки ба шароити миллӣ мутобиқ карда шудааст, ба миён меояд.

Ҳамин тариқ, аҳамияти таҳқиқоти мазкур бо зарурати асосноккунии назариявӣ ва ҳалли амалии масъалаҳои марбут ба ташаққули модели самараноки суғуртаи тиббӣ дар Тоҷикистон, ки ба рушди устувори системаи тандурустӣ, кам кардани бори молиявӣ ба аҳоли ва баланд бардоштани дастрасии ёрии тиббӣ мусоидат мекунад, вобаста аст.

3. Дарачаи наwgонии натиҷаҳои дар рисола бадастомада. аз омӯзиш, коркард ва асосноккунии самтҳои назариявӣ, методологӣ, амалии суғуртаи тиббӣ ва таҳкими минбаъдаи он ҳамчун механизми молиякунонии соҳаи тандурустӣ ва рушди бозори суғуртаи миллӣ иборат мебошад.

Ба дастовардҳои илмӣ нисбатан муҳиме, ки дар раванди таҳқиқот ба онҳо ноил гардида, ба ҳимоя пешниҳод карда мешавад, аз инҳо шомил мешаванд:

- муаллиф дар асоси омӯзиши самтҳои назарияи суғуртаи тиббӣ моҳияти он ҳамчун механизмҳои молиякунонӣ барои соҳаи тандурустӣ муайян кардааст ва ҳамзамон, дар асоси таҳқиқотҳо мафҳуми суғуртаи тиббӣ ҳамчун LES-маълумот овардааст, ки дар худ самтҳои назаривӣ мафҳуми суғуртаи тиббиро аз нуқтаи назари ҳуқуқӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ҳамоҳанг менамаояд;

- диссертант пас аз омӯзиши чанбаҳои методологии таҳлил ва арзёбӣ суғуртаи тиббӣ самтҳои зерини онро асоснок кардааст:

- концепсияи методологии таҳлил ва арзёбии системаҳои суғуртаи тиббӣ дар асоси равишҳои функционалӣ ба таври схемавӣ;

- муносибати маркетингӣ ё бозорӣ дар самти арзёбии системаи суғуртаи тиббӣ;

- равишҳои иқтисодӣ дар омӯзиши системаҳои суғуртаи тиббӣ ва арзёбии равандҳои он;

- унвонҷӯ дар доираи қори худ ҳангоми омӯзиши равишҳои ташкилӣ-иқтисодӣ ва ҳуқуқии низоми суғуртаи тиббӣ самтҳои асосии рушди низоми суғуртаи тиббӣ пешниҳод карда самтҳои рушди асосҳои институтсионии ташаққули суғуртаи тиббӣ дар Тоҷикистон нишон дода шуда, барои беҳтар шудани низоми суғуртаи тиббӣ пешниҳодҳо вобаста ба ворид намудани тағиру иловаҳо ва қонунгузори соҳа иро кардааст. Ҳамазамон, механизми тақсимои меъёри ягонаи андози иҷтимоӣ байни се фонди давлатии ғайрибуҷетӣ пешниҳод кардааст;

- муаллиф барои барои тадбиқи суғуртаи тиббӣ ҳамчун механизми иқтисодӣ дар самти молиякунонии соҳаи тандурустӣ SWOT-таҳлил оварда, самтҳои қавӣ, заиф, таҳдидҳо ва имкониятҳои рушди суғуртаи тиббӣ муайян кардааст. Ҳамзамон, модели ташаққули суғуртаи тиббӣ ҳамчун механизми молиякунонии соҳаи тандурустӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда шуда, механизми молиякунонии муассисаҳои тандурустӣ дар доираи СҲТ ва буҷаи давлатӣ асоснок карда шудааст;

- инчунин ҳангоми таҳқиқоти худ муаллиф модели низоми суғуртаи ихтиёрии тиббӣ дар низоми тандурустии Тоҷикистон бо назардошти хусусиятҳои зерин асоснок кардааст, ки инҳо дохил мешаванд:

➤ монеаҳо дар самти рушди суғуртаи ихтиёрии тиббӣ дар низоми суғуртаи милли муайян карда шудааст;

➤ модели корелиатсионӣ-регрессионӣ бо истифода аз барномаи Statistica-10 ва Excel вобаста ба таъсири суғуртаи тиббӣ ба рушди бозори суғуртавӣ ва даромаднокии ширкатҳои суғуртавӣ асоснок карда шудааст;

➤ дурнамои суғуртаи ихтиёрии тиббӣ дар солҳои 2023-2033 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо сценарияи тадбиқи он пешниҳод карда шудааст;

➤ модели тақмили системаи суғуртаи ихтиёрии тиббӣ дар минтақаи марказӣ вобаста ба назардошти вазъи иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва сатҳи даромаднокии аҳоли асоснок ва пешниҳод карда шудааст.

- пас аз таҳлили ҳамачонибаи қори илмӣ худ муаллиф таъсири суғуртаи тиббӣ ба сатҳи даромадноки ва бехдошти молиявии суғурташудагон дар асоси нишондиҳандаҳои омӯрӣ ва пурсишнома (анкета) вобаста ба нишондиҳандаҳои интегралӣ дар модели регрессионӣ (усули квадрати камтарин (OLS)) бо истифода аз барномаи Statistica-10 ва Excel асоснок карда, таъсири суғуртаи тиббӣ ба даромадноки ва дастгирии молиявии суғурташудагон муайян кардааст;

- дар асоси омӯзиши таҷрибаи мамлакатҳои хориҷӣ дар самти суғуртаи тиббӣ, равандҳои фарогирии аҳоли бо суғуртаи ҳатмӣ ва ихтиёрии тиббӣ, суғуртаи иҷтимоӣ, ҳамкориҳои давлат бо бахши хусусӣ, сатҳи хизматрасонии тиббӣ дар доираи суғуртаи тиббӣ дар давлатҳои тараққикарда дида барои маҷбури шуда, истифодаи таҷрибаи ИМА ва Ҷопон барои рушди устувори соҳаи тандурустӣ ва ташаккули суғуртаи тиббӣ пешниҳод кардааст;

Нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда:

➤ дар асоси таҳқиқи равишҳо ва таҳқиқотҳои монографӣ нуктаи назари муаллиф вобаста ба маърифати молиявии аҳоли, огоҳии молиявии аҳоли ва фарҳанги молиявии аҳоли пешниҳод гардидааст;

➤ омилҳои ба ҷараёни ташаккули маърифати молиявии аҳоли таъсирбахш дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон ошкор карда шуд;

➤ вазифаҳои асосӣ баланд бардоштани маърифати молиявии аҳоли дар асоси тадқиқи таҷрибаи хориҷӣ муайян карда шуд;

➤ тамоюлҳои мавҷудай сатҳи маърифати молиявӣ ва нақши ташкилотҳои молиявӣ қарзии кишвар дар он муайян карда шуд;

➤ хусусиятҳо ва равишҳои муносири маърифати молиявии аҳоли ва таъсири он ба пешрафти низоми бонкӣ муқаррар карда шуд;

➤ самтҳои афзалиятноки рушди маърифати молиявии кишвар муайян гардида, роҳҳои аниқӣ баландбардории сатҳи маърифати молиявии аҳолии кишвар мушаххас пешниҳод шуда, дурнамои рушди он таҳия гардидааст.

4. Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифода онҳо.

Аҳамияти илмӣ қор дар фаҳмиши амиқи назариявӣ ва системасозии равишҳои мавҷуда ба суғуртаи тиббӣ дар шароити кишварҳои рӯ ба

инкишоф, аз ҷумла дар Тоҷикистон мебошад. Таҳқиқоти гузаронидашуда имкон медиҳад, ки хусусиятҳои мушаххасе ошкор карда шаванд, ки ҳангоми ташаккули низоми суғуртаи тиббӣ дар шароити иқтисоди миллӣ бояд ба назар гирифта шаванд. Натиҷаҳо метавонанд барои таҳқиқоти минбаъдаи илмӣ дар соҳаи ҳуқуқи тиббӣ, таъминоти молиявӣ ва иқтисодии тандурустӣ, инчунин омӯзиши таҳлили муқоисавӣ бо дигар кишварҳои Осиёи Марказӣ асос гарданд.

Аҳамияти амалии кор аз таҳияи тавсияҳои амалӣ барои мақомоти давлатӣ, ширкатҳои суғурта ва муассисаҳои тиббӣ оид ба тақмили низоми суғуртаи тиббӣ дар Тоҷикистон иборат аст. Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд дар раванди таҳияи санадҳои нави қонунгузорӣ ва санадҳои меъёрии танзимкунандаи суғуртаи ҳатмӣ ва ихтиёрии тиббӣ истифода шаванд. Онҳо инчунин метавонанд барои таҳияи стратегияҳо ва барномаҳои баланд бардоштани самаранокии хизматрасонии тиббӣ ва кам кардани бори молиявӣ ба шаҳрвандон асос бошанд.

Аҳамияти иқтисодии натиҷаҳои кор аз эҷоди моделҳои муассири таъминоти молиявии низоми тандурустӣ иборат аст, ки имкон медиҳад истифодаи маблағҳои буҷетӣ оптимизатсия карда шаванд, сармоягузориҳои иловагӣ ба соҳаи тандурустӣ тавассути мукофотҳо ҷалб карда шаванд ва устувории дарозмуддати молиявии система таъмин карда шаванд. Низоми самаранокии суғуртаи тиббӣ инчунин ба кам шудани бори иқтисодӣ ба шаҳрвандон ва давлатҳо, инчунин беҳтар шудани нишондиҳандаҳои молиявии муассисаҳои тиббӣ мусоидат мекунад.

Аҳамияти иҷтимоии кор дар баланд бардоштани дастрасӣ ва сифати хизматрасониҳои тиббӣ барои табақаҳои васеи аҳоли зоҳир мешавад. Татбиқи низоми самаранокии суғуртаи тиббӣ ба ҳифзи иҷтимоии шаҳрвандон, коҳиш додани камбизоатии марбут ба хароҷоти баланди тиббӣ ва таъмини тақсимоли баробари захираҳо дар соҳаи тандурустӣ мусоидат мекунад. Ҳамин тариқ, натиҷаҳои кор ба беҳтар шудани сатҳи умумии саломатии аҳоли ва баланд бардоштани неқӯаҳволии иҷтимоӣ мусоидат мекунанд.

5. Аҳамияти амалӣ ва назариявии таҳқиқот. Аҳамияти назариявии таҳқиқот дар асоснок кардани принципҳои ташкилию иқтисодӣ ва молиявии ташаккули низоми суғуртаи тиббӣ дар шароити иқтисодиёти гузариш мебошад. Дар диссертатсия равишҳои назариявӣ-методологӣ барои муайян кардани моҳият, функсияҳо ва механизмҳои суғуртаи тиббӣ ҳамчун унсурҳои инфрасохтори молиявии тандурустӣ мушаххас ва пурра карда шудаанд. Моделҳои асосии суғуртаи тиббӣ ба низом дароварда шуда, хусусиятҳои онҳо дар кишварҳои дорой сатҳҳои гуногуни рушди иқтисодӣ муайян карда шуда, имкониятҳои мутобиксозии ин моделҳо ба шароити Тоҷикистон муайян карда шуданд. Муқаррароти илмӣ таҳиякардаи муаллиф ба рушди назарияи суғуртаи иҷтимоӣ, иқтисодиёти тандурустӣ ва идоракунии захираҳои молиявӣ дар соҳаи иҷтимоӣ мусоидат мекунанд.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар таҳияи тавсияҳои амалӣ оид ба ташкил ва тақмили низоми суғуртаи тиббӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо назардошти воқеиятҳои миллии иҷтимоӣ иқтисодӣ ифода меебад. Дар рисола

механизмҳои мушаххаси таъминоти институтсионалӣ ва молиявии суғуртаи тиббӣ пешниҳод карда шуда, оид ба ташаккули модели самараноки суғуртаи ҳатмии тиббӣ, аз ҷумла манбаҳои маблағгузорӣ, шаклҳои ташкилию ҳукукии ҳамкорӣ байни иштирокчиени раванди суғурта ва нақшаи танзим тавсияҳо дода шудаанд.

6. Нашри натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Мақолаҳои интишоршудаи муаллиф, иқтибосҳои илмӣ ва ҳулосаи пешниҳодҳои дар диссертатсия ҷойдоштаро дар худ инъикос намудаанд. Экспертизаи диссертатсия нишон дод, ки муаллиф вобаста ба мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ 10 мақола ба нашр расонидааст, ки аз инҳо 7 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд. Натиҷаҳои асосӣ ва нуқтаҳои муҳими таҳқиқоти диссертатсионӣ дар конференсияҳои илмӣ назариявии байналмилалӣ, ҷумҳуриявӣ ироа гардидаанд.

7. Мутобиқати баррасиятдорории диссертатсия ва автореферат ба талаботҳои КОА. Диссертатсияи пешниҳоднамудаи докт. Ибодов Н.Х. ба бандҳои меъёрҳои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илм, омодагии диссертатсия ва экспертизаи диссертатсия дар шӯрои диссертатсионӣ ва ба дигар талаботҳои “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ” ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯӣ мебошад.

8. Натиҷаҳои кор ва ҷанбаҳои мусбӣи он. Кори тақризшаванда аз муқаддима, се боб, 10 зербоб, 26 ҷадвал, 31 расм, 6 формулаҳои математикӣ, ҳулоса ва пешниҳод иборат буда, бо истифода аз 156 адабиёт таҳия карда шуда, дар 193 саҳифаи компютерӣ омода гардидааст.

Дар муқаддима мубрами муҳимияти мавзӯи таҳқиқотӣ, дараҷаи таҳқиқоти мавзӯи илмӣ, объект ва мавзӯ, муайянкунии мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, нағзҳои илмӣ ва натиҷаҳои амалии кори илмӣ мухтасар инъикос ёфтаанд.

Дар боби якуми диссертатсия бо номи "Асосҳои илмӣ-назариявии суғуртаи тиббӣ дар шароити иқтисоди бозорӣ" муаллиф таҳлили ҳамаҷонибаи категорияҳо, принсипҳо ва асосҳои методологиро, ки заминаи илмӣ-назариявии фаъолияти системаи суғуртаи тиббиро дар шароити гузариш ба иқтисоди бозорӣ ташкил медиҳанд, гузаронидааст. (с. 17-56)

Дар зербоби аввал моҳияти иқтисодӣ-иҷтимоӣ, сохтор ва вазифаҳои суғуртаи тиббӣ муаллиф муносибатҳои асосии илмиро барои фаҳмидани моҳияти суғуртаи тиббӣ, табиати иқтисодӣ ва иҷтимоии он баррасӣ ва таҳқиқ кардааст. Нақши он ҳамчун механизми молиявӣ дар системаи ҳифзи иҷтимоӣ ва тандурустӣ омӯхта шудааст. Сохтори суғуртаи тиббӣ, ки субъектҳо, объектҳо ва воситаҳои фаъолияти системаро фаро мегирад, ошкор карда шуд. Ба ошкор кардани функсияҳои суғуртаи тиббӣ аз нуқтаи назари зухуроти онҳо дар шароити иқтисоди бозорӣ диққати махсус дода мешавад. (с. 17-32)

Дар зербоби дуюм асосҳои методи таҳлил ва арзёбии суғуртаи тиббӣ аз ҷониби муаллиф муносибатҳои методологӣ ба таҳлил ва арзёбии самаранокии фаъолияти системаи суғуртаи тиббӣ асоснок ва системавӣ карда

шудаанд. Меъёрҳо ва нишондиҳандаҳое, ки барои арзёбии фарогирии аҳоли бо суғурта, сатҳи маблағгузорӣ, сифати хизматрасониҳои тиббӣ, дастрасии тиббӣ суғурта ва самаранокии истифодаи захираҳо истифода мешаванд, омӯхта шуданд. Ба принципҳои арзёбии устувории модели суғурта дар шароити захираҳои маҳдуд ва муҳити ноустувори макроиқтисодӣ диққати махсус дода мешавад. Равиш ба таҳлили ҳамаҷонибаи низоми суғуртаи тиббӣ дар асоси нишондиҳандаҳои миқдорӣ ва сифатӣ таҳия шудааст. (с. 33-43)

Дар сархати сеюм асосҳои ташкилию иқтисодӣ ва ҳукукии ташаққули системаи суғуртаи тиббӣ муаллиф ҷанбаҳои институтсионалӣ ва ҳукукии рушди низоми суғуртаи тиббиро дар шароити тағйирёбии бозор таҳқиқ кардааст. Хуччатҳои асосии қонунгузорӣ ва меъёрие, ки суғуртаи тиббиро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дар як қатор кишварҳои дорони шароити муқоисашаванда танзим мекунанд, таҳлил карда шуданд. Моделҳои ташкилии идоракунии системаи суғурта, аз ҷумла шаклҳои иштироки давлатӣ ва хусусӣ, инчунин нақши мақомоти танзимкунанда омӯхта шуданд. Самтҳои асосии такмили сохтори институтсионалӣ, аз ҷумла рушди бозори суғурта, ташкили механизмҳои шаффофи маблағгузорӣ ва баланд бардоштани сатҳи ҳифзи ҳукукии иштирокчиёни низом ҷудо карда шудаанд. (с. 44-56)

Ҳамин тариқ, дар боби якуми муаллиф заминаи мустаҳками назариявӣ ва методӣ гузошта шудааст, ки барои таҳлили вазъи кунунӣ ва таҳияи самтҳои рушди суғуртаи тиббӣ дар Тоҷикистон зарур аст.

Дар боби дууми таҳқиқоти диссертатсионӣ муаллиф тавсифи ҳамаҷонибаи вазъи кунунии соҳаи тандурустӣ ва бахши суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистонро пешниҳод намуда, таҳлили ҳамаҷонибаи бозори суғуртаи тиббиро анҷом дода, инчунин шаклҳои мавҷударо, аз ҷумла суғуртаи ихтиёрии тиббиро ҳамчун унсuri низоми ояндаи суғуртаи ҳатмӣ арзёбӣ намудааст.

Дар зербоби 2.1. - "Вазъи муосир дар соҳаи тандурустӣ ва суғуртаи иҷтимоӣ дар Тоҷикистон" – муаллиф тамоюлҳои асосии рушди низоми тандурустии кишварро омӯхта ва ҷамъбааст намуда, иқтидори захираву институтсионалии онро, аз ҷумла дастрасии хизматрасониҳои тиббӣ, сатҳи маблағгузорӣ, таъминоти кадрӣ, вазъи заминаи моддию техникӣ ва сифати хизматрасонии тиббиро тавсиф кардааст. Ба мушкilotи устувории молиявӣ тандурустӣ, нақши бучети давлатӣ ва манбаъҳои ғайрибучетӣ диққати махсус дода мешавад. Ҷанбаҳои асосии фаъолияти низоми суғуртаи иҷтимоӣ, аз ҷумла сохтори он, фарогирии аҳоли ва дурнамои ҳамгирии суғуртаи тиббӣ низ баррасӣ карда мешаванд. (с. 57-71)

Дар зербоби 2.1. "Таҳлили бозори суғуртаи тиббӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муаллиф вазъи мавҷудаи бозори суғуртаи тиббиро" таҳлил кардааст. Динамика, сохтор ва хусусиятҳои фаъолияти ташкилотҳои суғурта, ки дар соҳаи тандурустӣ хидмат мерасонанд, омӯхта шуданд. Баҳодиҳии заминаи институтсионалӣ дода шудааст, мушкilotе, ки ба рушди модели суғуртавӣ монеъ мешаванд (дастрасии нокифоя, сатҳи пасти эътимоди аҳоли, рақобати суст, маҳдудияти пешниҳоди маҳсулоти суғуртавӣ) ошкор карда

шуданд. Дар асоси таҳлили маълумоти омори ва санадҳои меъерии ҳукуки тамоюлҳо ва мушкилоте, ки ташаккули бозори самараноки суғуртаи тиббиро бозмедоранд, асоснок карда шудаанд. (с. 71-89)

Дар зербоби 2.3. “Арзёбии суғуртаи ихтиёрии тиббӣ дар системаи суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон” муаллиф таҷрибаи фаъолияти суғуртаи ихтиёрии тиббиро (ДМС) ҳамчун сегменти амалкунандаи бозори суғуртавӣ омӯхтааст. Микёс ва сохтори фарогирии аҳоли, шартҳои асосии суғурта, бастаҳои хидматрасонии дархостшуда ва сатҳи иштироки корфармоён муайян карда шудаанд. Нақши ДМС дар таъмини маблағгузориҳои иловагии тандурустӣ баррасӣ карда шуд, маҳдудиятҳо ва хатарҳои, ки рушди онро бозмедоранд, ошкор карда шуданд. Ба арзёбии потенциали истифодаи механизмҳои ҳамчун марҳилаи гузариш ба қорӣ намудани суғуртаи ҳатмии тиббӣ (СҲТ) дар ҷумҳурӣ диққати махсус дода шудааст. (с. 90-105)

Ҳамин тариқ, дар доираи боби дуюм муаллиф арзёбии асосноки вазъи кунунии соҳаи тандурустӣ ва суғуртаи тиббиро дар Тоҷикистон пешниҳод менамояд, ки барои ташаккули тавсияҳои амалӣ оид ба бунёди модели устувори тиббии суғурта дар шароити ҷумҳурӣ асос мебошад.

Дар боби сеюми таҳқиқоти диссертатсионӣ муаллиф “Самтҳои асосии рушди низоми суғуртаи тиббиро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”, аз ҷумла ҷанбаҳои ташкилию иқтисодӣ, молиявӣ, институтсионалӣ ва ҳуқуқиро пешниҳод ва илман асоснок намудааст. Дар қор ба ҳамгирии механизмҳои суғурта ба системаи миллии тандурустӣ, бо назардошти шароити дохилӣ ва таҷрибаи байналмилалӣ таъкид карда шудааст. (с. 106-144)

Дар зербоби 3.1. “Рушди суғуртаи тиббӣ ҳамчун механизми ташкилию иқтисодии маблағгузориҳои муассисаҳои тандурустӣ” муаллиф зарурати қорӣ қардани суғуртаи тиббиро ҳамчун воситаи баланд бардоштани устувориҳои молиявии муассисаҳои тиббӣ асоснок кардааст. Нишон дода шудааст, ки модели суғурта имкон медиҳад, ки воридшавии устувор, мунтазам ва мақсадноки захираҳои молиявӣ ба соҳаи тандурустӣ таъмин карда шавад. Равишҳо барои ҳамгирии механизмҳои суғурта бо фаъолияти муассисаҳои тандурустӣ пешниҳод карда мешаванд, ки ба баланд бардоштани шаффофияти маблағгузорӣ, самаранокии хароҷоти маблағҳо ва тақвияти ҳавасмандии провайдерҳои тиббӣ равона карда шудаанд. (с. 106-117)

Дар доираи боби мазкур муаллиф самти тақмили суғуртаи ихтиёрии тиббӣ дар шароити муосир муаллиф пешниҳодҳо оид ба рушди сегменти суғуртаи ихтиёрии тиббӣ (СИБ) - ро тартиб додааст. Имкониятҳои тавсеаи маҳсулоти суғурта, баланд бардоштани сатҳи фарогирӣ ва иштироки корфармоён, татбиқи барномаҳои суғуртаи ҷандир бо назардошти даромади аҳоли таҳлил карда шуданд. Қайд карда шуд, ки СИБ метавонад вазифаи мӯътадилсозиро то ворид шудани суғуртаи ҳатмии тиббӣ (СҲТ) иҷро кунад. Тадбирҳо оид ба ҳавасмандгардонии талабот ба суғуртаи ихтиёрӣ, аз ҷумла тавассути имтиёзҳои андоз, рақамсозии хидматрасониҳо ва баланд бардоштани эътимод ба ширкатҳои суғурта пешниҳод карда мешаванд. (с. 118-131)

Инчунин бояд қайд кард, ки дар боби сеюм аз ҷониби муаллиф таъсири суғуртаи тиббӣ ба даромадноки ва дастгирии молиявии суғурташудагон муаллиф таъсири механизмҳои суғуртаро ба вазъи молиявии шахрвандони суғурташуда ва дастрасии онҳо ба ёрии тиббӣ таҳлил кардааст. Асоснок аст, ки хангоми ташкили дуруст суғурта ба кам шудани сарбории молиявӣ ба хонаводаҳо, муҳофизат аз хароҷоти ғайричашиқдошт мусоидат мекунад ва инчунин ба муассисаҳои тиббӣ имкон медиҳад, ки чараени устувори молиявиро ташкил кунанд. Таъсири иқтисодии суғурта ҳам барои беморон ва ҳам барои системаи тандурустӣ дар маҷмӯъ қайд карда шудааст. (с. 132-143)

Дар зербоби охирони боби мазкур - **"Татбиқи таҷрибаи кишварҳои хориҷӣ дар самти ташаккул ва рушди суғуртаи тиббӣ дар Тоҷикистон"** – муаллиф таҳлили муқоисавии моделҳои байналмилалӣ суғуртаи тиббӣ, аз ҷумла таҷрибаи кишварҳои ИДМ, Аврупои Шарқӣ ва Осиёро анҷом додааст. Унсурҳои асосии ба шароити Тоҷикистон татбиқшаванда, аз қабili маблағгузории омехта, шарикӣ давлативу хусусӣ, танзими институтсионалӣ, низоми субсидияи гурӯҳҳои осебпазир ҷудо карда шудаанд. Дар ин асос механизмҳои мутобиқсозӣ пешниҳод карда мешаванд, ки хусусиятҳои рушди иҷтимоию иқтисодӣ ва маҳдудиятҳои захираҳои кишварро ба назар мегиранд. (с. 144-157)

Бояд қайд кард, ки боби сеюм пешниҳодҳои ба амалия нигаронидашударо дар бар мегирад, ки ба рушди марҳилавии низоми суғуртаи тиббӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо таваҷҷӯҳ ба устувори молиявӣ, адолати иҷтимоӣ ва сарвати институтсионалӣ нигаронида шудаанд.

9. Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Кори диссертатсионии Ибодов Н.Ҳ. дар мавзӯи «Асосҳои ташкилӣ-иқтисодӣ ва молиявии ташаккули низоми суғуртаи тиббӣ дар Тоҷикистон» ба меъёрҳои муқаррарнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон пурра ҷавобгӯ мебошад.

10. Эродҳо ва ҳолатҳои баҳсталаб доир ба диссертатсия.

1. Дар ҷадвалҳои 1.1., 1.2. ва 1.3. аз ҷониби муаллиф оид ба мафҳуми суғуртаи тиббӣ аз нуқтаи назари ҳуқуқӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ оварда шудааст. Хуб мешуд агар дар ҳамин ҷадвалҳо муаллиф ақидаи худро доир ба ин мафҳум аз нуқтаи назари ҳуқуқӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ илова мекард.

2. Зербоби 1.2. бо унвони **"Асосии методологии таҳлил ва арзёбии суғуртаи тиббӣ"** таҳия шудааст. Мутаасифона асосҳои методологӣ ба таври возеҳ оварда нашудааст.

3. Механизми ҳамкории байни иштирокчиёни калидии низом: давлат, ташкилотҳои суғуртавӣ, муассисаҳои тиббӣ ва шахсони суғурташуда ба таври кофӣ ошкор карда нашудааст. Таҳлилро бо функсияҳо ва масъулияти ҳар як институт дар доираи модели ташаккулёфтаи тибби суғуртавӣ пурра қардан мувофиқ аст.

4. Дар боби 2 диссертатсия аз ҷониби муаллиф танҳо рӯйхати ширкатҳои суғурта оварда шудааст. Хубтар мебуд агар муаллиф доир ба

самтҳои асосии ширкатҳои суғуртавӣ меовард ва хусусиятҳои онҳоро аз рӯйи рақобат таҳлил менамуд.

5. Баъзе расму қадвалҳо ба таври возеҳ шарҳ дода нашудааст. Хуб мешуд агар муаллиф таҳлилҳоро амиқу дақиқ дар ҳар як расму қадвал меовард.

6. Дар доираи боби мазкур аз ҷониби муаллиф самтҳои мукамалгардонии суғуртаи ихтиёрии тиббӣ оварда шудааст. Хуб мешуд агар муаллиф ин самтҳои мукамалгардониро ба таври мушаххас меовард.

Бояд қайд намоем, ки камбудии номбаргардида ба мазмуну муҳтавои диссертатсия таъсири ҷиддӣ намерасонанд ва дараҷаи илмӣ онро коста намекунад.

11. Хулосаи умумӣ

Кори диссертатсионӣ аз рӯйи сохтор, таркиби бобҳо, мазмун ва мантиқ ба талабот ҷавобгӯ буда, натиҷаҳои ба дастмада дар тавсеаи асосҳои назариявӣ ва методологии баланд бардоштани маърифати молиявии аҳоли саҳми калон доранд.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Ибодов Нурали Ҳасанович дар мавзӯи “Асосҳои ташкилӣ-иқтисодӣ ва молиявии ташаккули низоми суғуртаи тиббӣ дар Тоҷикистон”, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D050900 – Молия (6D050901 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз) пешниҳод гардидааст, дар сатҳи баланди илмӣ –методӣ иҷро гардида, ба талаботҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ» ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267 тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он сазовори додани дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси номбаршуда мебошад.

Муқарризи расмӣ:

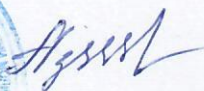
номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсенти
кафедраи андоз ва суғуртаи
Донишгоҳи давлатии молия
ва иқтисоди Тоҷикистон

Хусайнов М.С.

Имзои Хусайнов М.С.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори шуъбаи кадрҳо
ва корҳои махсуси ДДМИТ

Мирчамолов М.А.

Суроға: 734067, Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш. Душанбе, к. Нахимов 64/14, ДДМИТ